

*Ne pišem za otroke, pišem otrokom
in tako se z njimi pogovarjam.*

ELA PEROCI

11.2.1922 – 18.11.2001

Ela Peroci, rojena Hrga, je luč sveta ugledala 11. februarja 1922 v Sv. Križu pri Rogaški Slatini.

Oče je bil železničar in družina se je zaradi njegove službene dolžnosti morala veliko seliti. Zato je večkrat omenila, da v bistvu ne ve, kateri kraj bi bil »najbolj njen rojstni«.

Osnovno šolo je obiskovala v Rogatcu, Šentvidu pri Grobelnem, Šmarju pri Jelšah in spoznala veliko sošolcev, vendar se na nobenega ni mogla navezati, saj so se spet kmalu selili.

Rada se je igrala, a igrač ni imela, le punčko iz celuloida, ki ni bila večja od mezinca. Ni pa odrščala ob pravljicah – tako doma kot tudi v šoli ni slišala niti ene same pravljice. Za šole pravi, da so bile »suhe šole«, v katerih knjiga ni imela osrednjega mesta. Njena prva knjiga je bila šolsko berilo.

Kljub vsemu pa je zelo rada pisala domače in šolske naloge in se trudila iskati lepe besede za ubeseditev svojih misli.

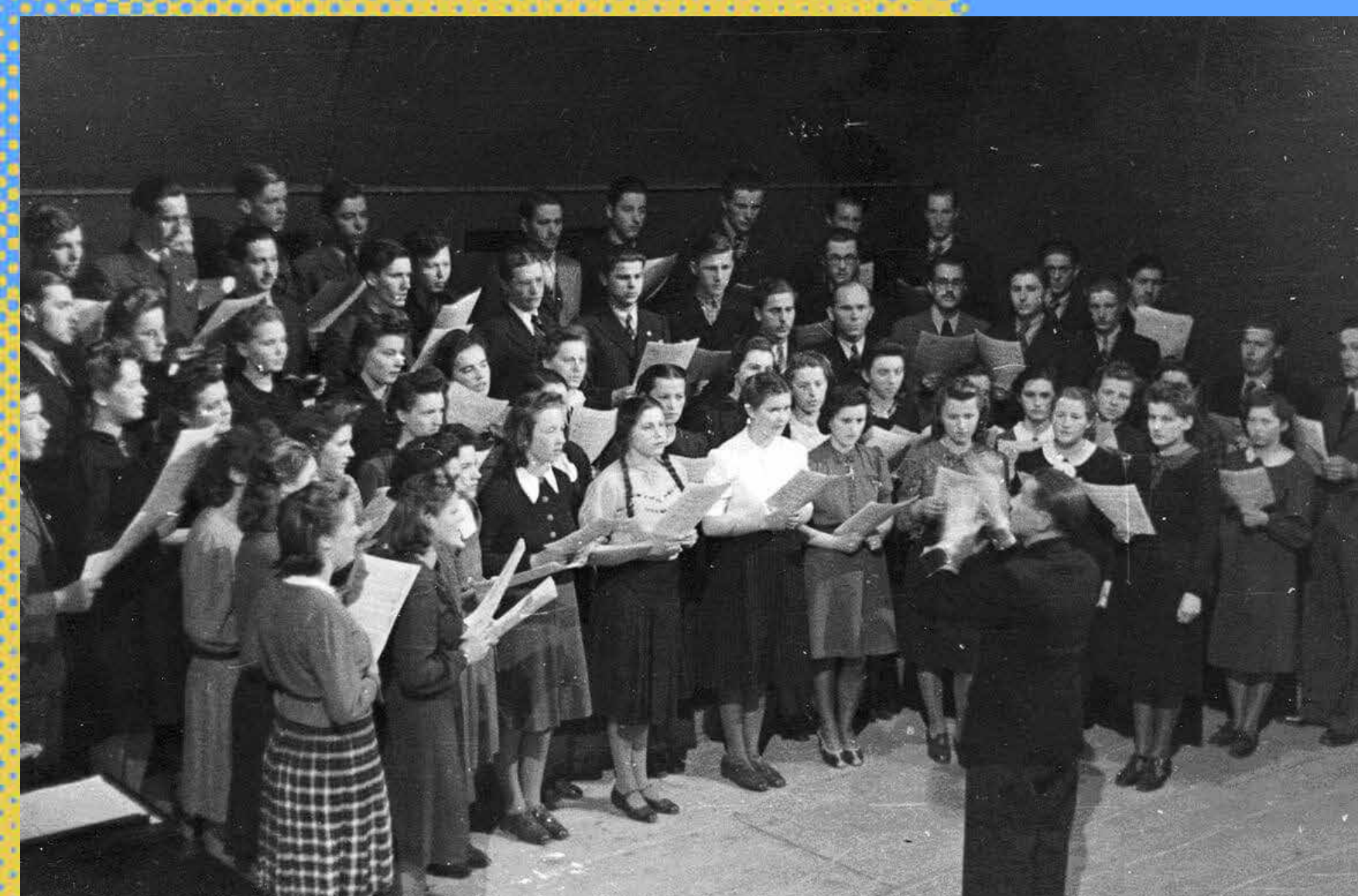
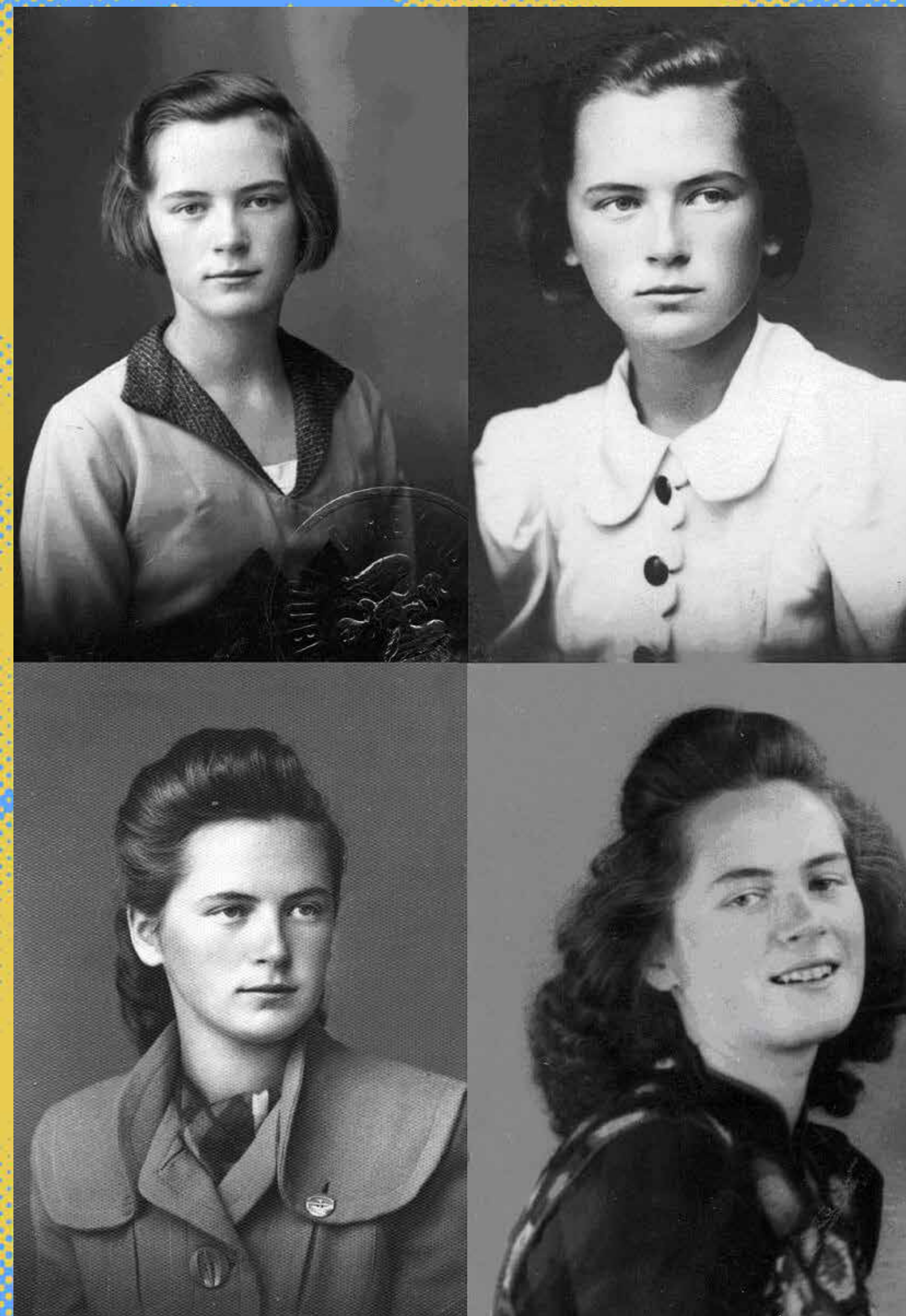
V enem od intervjujev je povedala, da je komaj znala pisati, že je imela željo po lepi besedi, in ko je učitelj v drugem razredu na tablo napisal naslov spisa, se je v njej utrnil trenutek pravljичnosti in z veliki črkami je zapisala pravljico v petih stavkih.

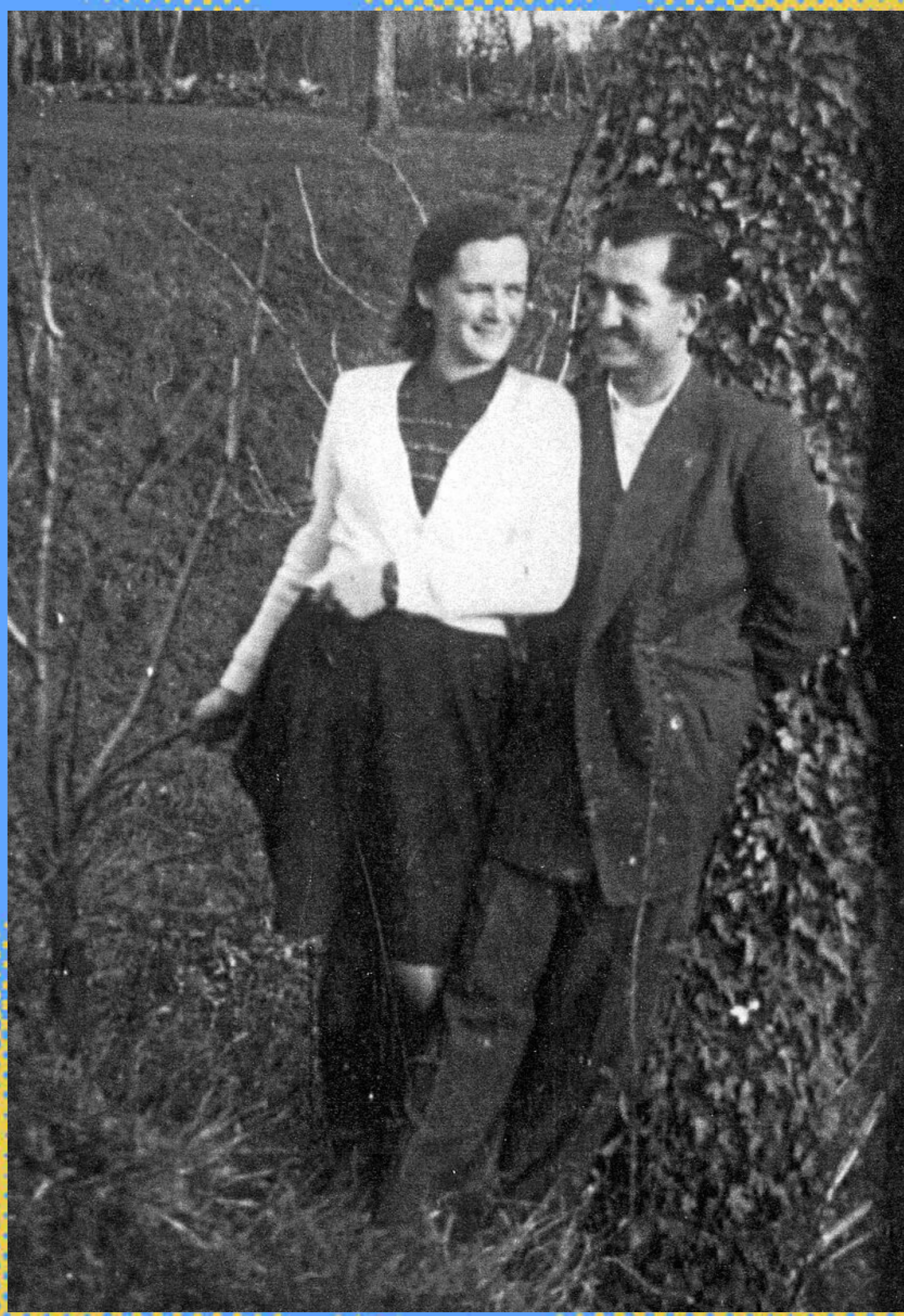
V dijaških letih je zelo veliko brala, kot bi hotela nadoknaditi, za kar je bila prikrajšana v otroških.

Po osnovni šoli je obiskovala meščansko šolo in gimnazijo v Celju in Kočevju. Srednjo šolo je končala med vojno na učiteljsčju v Ljubljani. Te šole so ji omogočile razvijati tudi druge talente. Bila je namreč nadarjena risarka in glasbenica. Odlično je igrala violino in pela v pevskem zboru. Še v vojnem času se je zaposlila v tekstilni tovarni v Kočevju, hkrati je tudi poučevala je in hkrati sodelovala v mladinski organizaciji OF, a so jo odpeljali v taborišče Žlebič.

Po vojni se je zaposlila v Domu invalidne mladine v Kamniku, obenem pa se je vpisala na študij pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Leta 1948 se je poročila z Milanom Perocijem in nastopila službo novinarka v uredništvih mladinskih revij Pionir in Ciciban, od leta 1955 do leta 1962 v uredništvu Mladega sveta. Nato se je zaposlila v mladinskem izobraževalnem programu Radija Slovenija, kjer je delala kot urednica oddaje Radijska šola do upokojitve leta 1978.

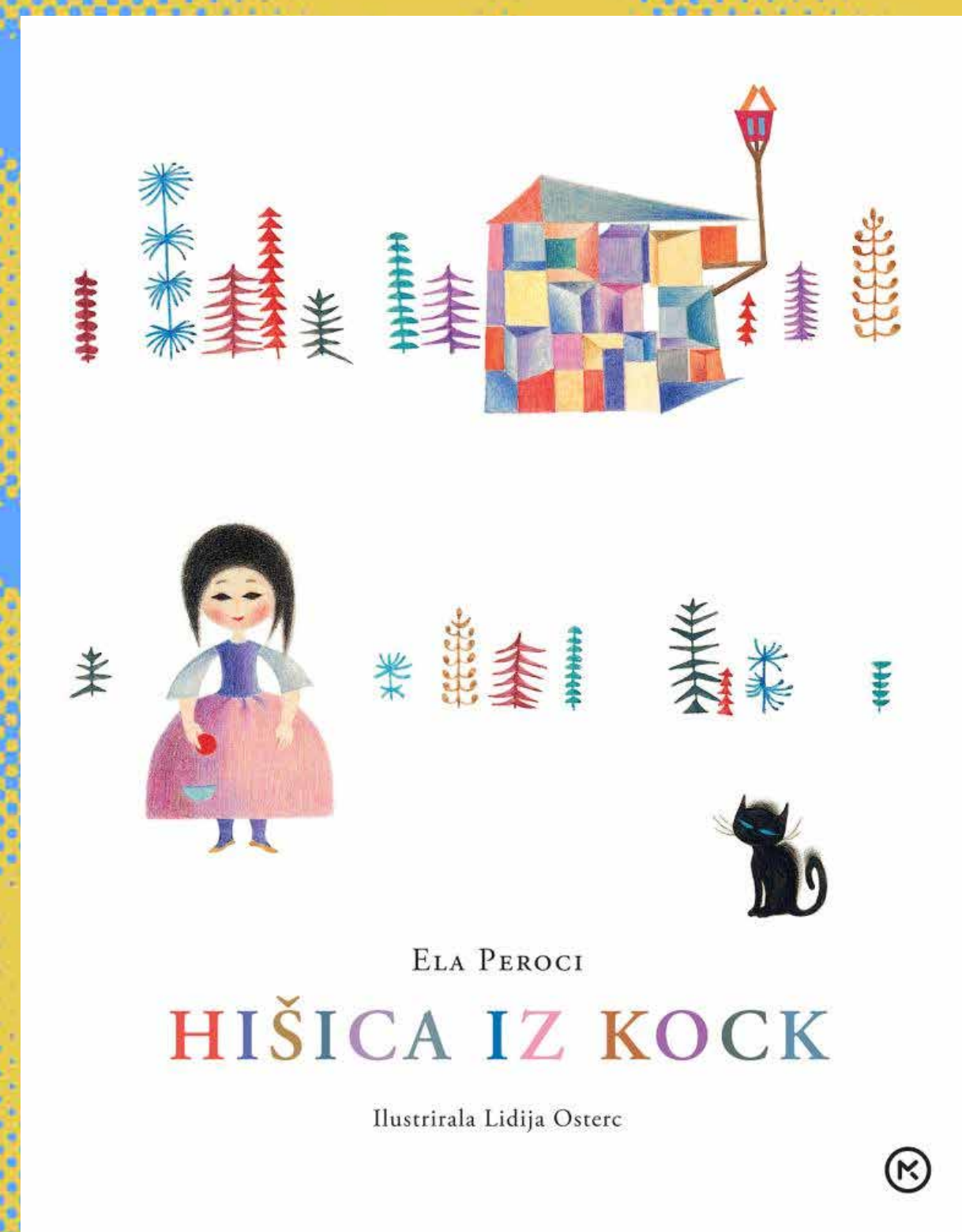
Ela Peroci je snov za svoj literarni opus črpala iz lastnih zapiskov, ki jih je pisala v obdobju študentskih let. Največji vpliv pri pisanju pa je pri njej imelo materinstvo, zato so otroški liki poimenovani po njenih hčerkah Jelki in Anki, ki sta bili prvi poslušalki pravljic, in pa sosedovih otrocih, kasneje tudi po vnukih.

»Zdi se mi, da je bilo med otrokoma in menoj nekakšno medsebojno dopolnjevanje: medtem ko sem ju jaz, kot vsaka mati, usmerjala v socialno resničnost, sta me otroka bogatila s čutenjem in predstavnostjo svojega sveta. Zato, naj se sliši še tako paradoksalno, so moje pravljice in otroške zgodbe v določenem smislu kolektivno delo moje družine.«

V pogovoru z Berto Golob je dejala, da jo je neka notranja sila gnala, da se je izražala s pisanjem in da na objave sploh ni pomislila. Ob hčerkah je podoživljala tudi lastno otroštvo in ena izmed zgodbic o majhnem kot mezinec nas spomni na njeno punčko. Pravljice so v mislih nastajale čez dan, na papir jih je prenesla ponoči. Motive je jemala tudi iz vsakdanjega življenja in jih preoblekla v fantazijska oblačila, da so postale zanimive otrokom.

Hišica iz kock je leta 1952 v Pionirskem listu njena prva objavljena zgodbica. Ilustrirala jo je Marlenka Stupica, tedaj še študentka na likovni akademiji.

Prva samostojna slikanica Moj dežnik je lahko balon je izšla leta 1955 in jo je prav tako ilustrirala Marlenka Stupica. Postala je zelo priljubljena in od leta 1955 je bilo natisnjenih več kot 100.000 izvodov.

Ela Peroci je tako s svojimi pravljicami Hišica iz kock, Moj dežnik je lahko balon, Muca Copatarica in mnogim drugim izoblikovala tip sodobne pravljice, ki so ga otroci sprejeli in v njem uživali, in ki so tako drugačne od večine dotedanjih, ki so izhajale predvsem iz kmečkega okolja.

Prav zanimiva je anekdota o nastanku Muce Copatarice. Elina starejša hči Jelka jo je dobesedno izsilila, je v intervjuju razkrila ozadje pisateljica. V vozičku sta vozili Anko na sprehod. Jelka se je v nekem trenutku uprla, sestrice ni hotela več peljati naprej in se je usedla na cesto.

Pravljice Ele Peroci odlikuje preprostost. Zmeraj je govorila, da ne piše za otroke, ampak otrokom in da se tako z njimi pogovarja. To pa ni veljalo samo za njene pravljice, ki so bile natisnjene, ampak tudi za tiste slišane preko radijskih valov. Za radio je napisala veliko pravljič, nekaj od teh je bilo posnetih in predvajanih tudi na televiziji.

Na radiu je več let pripravljala oddaje za srednjo, kasneje pa tudi za nižjo stopnjo osnovne šole in potem oblikovala celo cikel oddaj Ne- navadni pogovori.

Za Radijsko šolo je zmeraj trdila, da mora biti vznemirljiva, osredotočiti se mora predvsem na eno stvar, zadovoljiti tako šolarja kot tudi odraslega bralca. Ker ni krede, ni table, ni učitelja, mora dober urednik, kar je Ela Peroci zagotovo bila, poiskati prave tekste, izbrati gledališke igralce, najti prave zvočne učinke in dobro glasbo. S svojimi oddajami je pokazala, da je zelo razgledana in hkrati srčna oseba, saj se je znala približati svojim poslušalcem.

»Čez čas se je odločila. 'Šla bom, če mi boš kaj lepega povedala.' Pripravila me je do tega, da sem ugibala, kaj bo to lepo. Začela sem pripovedovati o mucih. Naslednji dan se je zgodba ponovila: 'Povej še naprej o mucih.' Tretji dan spet. Potem sem ji povedala celo pravljico. Jelka, Anka in njuna varuška Fanika so poslušale in vsake toliko časa, če je bilo preveč fantazije, zavriskale: 'To si si pa izmislila.' To je bila posebna igra,« je Ela pripovedovala o nastanku Muce Copatarice.

Poleg zgodbic za otroke, besedil za radio in televizijo je pisala tudi za odrasle (Po šoli me počakaj) in poezijo (Rišem dan, Ko živim).

Ela Peroci se je rada družila z otroki in se udeleževala raznih festivalov, na katerih je spoznavala tudi druge pisatelje s področja nekdanje Jugoslavije, predvsem pa slovenske – Franceta Bevka, Josipa Ribičiča, Toneta Seliškarja, prijateljela pa je s Kristino Brenkovo, Nežo Maurer in Marjo Cerkovnik.

Večino knjig so ilustrirale Ančka Gošnik-Godec, Marlenka Stupica in Lidija Osterc, njena hčerka Anka Luger-Peroci pa je ilustrirala pravljico Mož z dežnikom.

Njene pravljice so prepotovale svet, saj so prevedene v številne jezike – od slovanskih, nemškega, angleškega, italijanskega, madžarskega, francoskega, finskega celo kitajskega in esperanta.

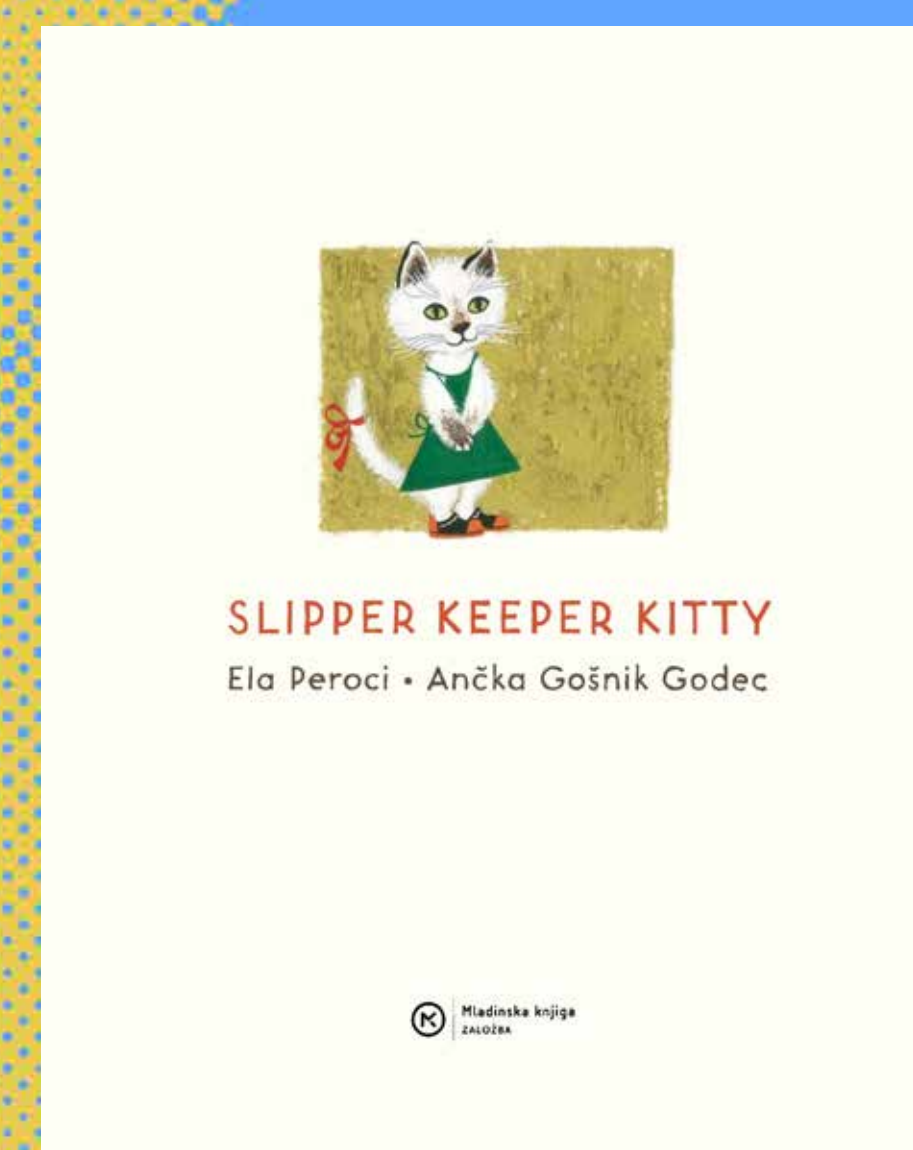
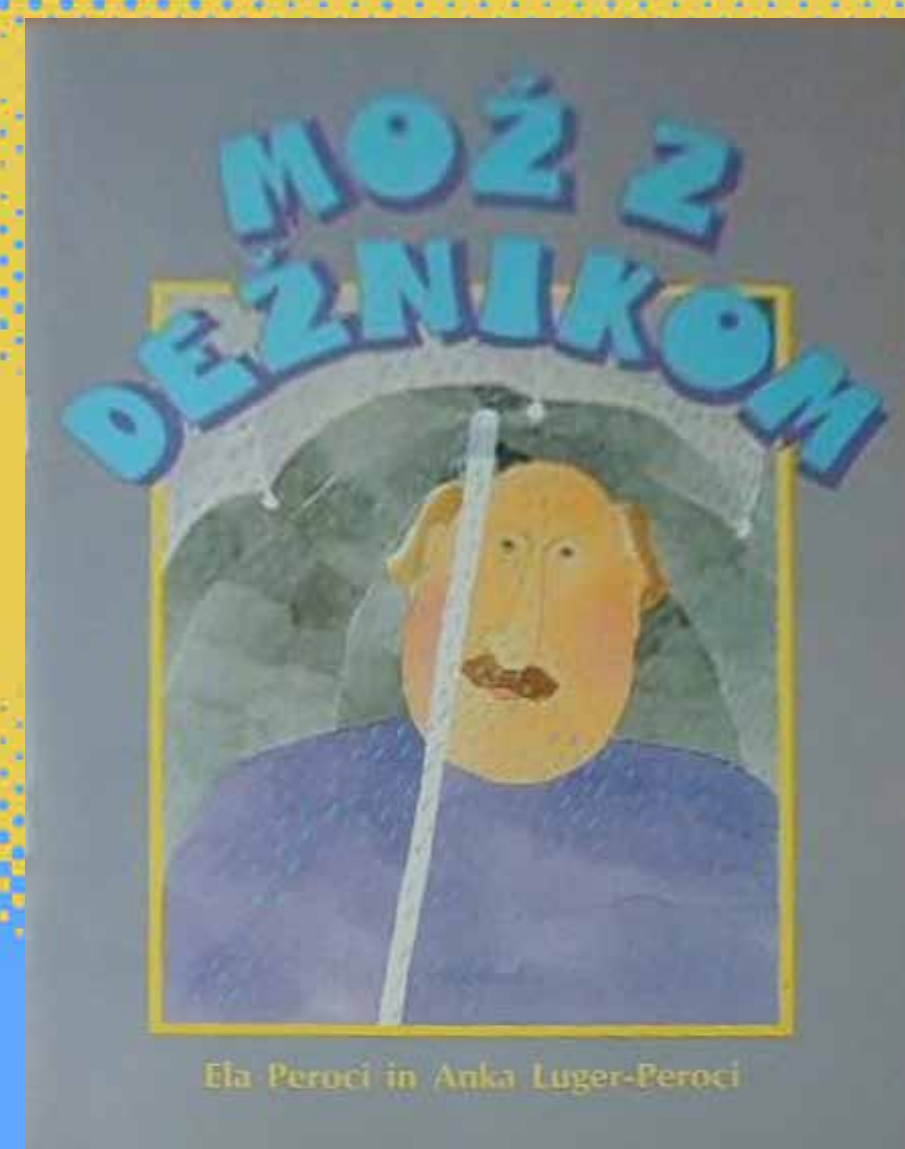
Zanje je bila tudi večkrat nagrajena:

- Levstikova nagrada (1955, 1956)
- Nagrada Prešernovega sklada (1971)
- Nagrada na TV festivalu Bled (1974)
- Častna lista Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY) – 1958, 1966, 1970
- Plaketa Zlata knjiga – 1973, 1975, 1981
- Listina Zmajevih otroških iger Novi Sad – 1983

Leta 1970 je bila povabljena, da ob mednarodnem dnevu knjig za otroke napiše poslanico otrokom sveta. Napisala je zgodbo o deklici Heleni, ki jo je spoznala, ko je službovala v Domu invalidne mladine v Kamniku.

Dolgo se je borila s Parkinsonovo boleznijo, mož Milan ji je stal ob strani in ji pomagal po najboljših močeh. 19. novembra 2001 je umrla v Ljubljani.

Po pisateljicini smrti je mož v domači hiši uredil spominsko sobo.

»Ko pišem za otroke, zajemam pravzaprav en sam trenutek. Le bežen hip je dovolj, da ga oblikujem v pripoved, iz drobnega dogodka nastane vsa zgodba.«

Slikanice

Moj dežnik je lahko balon, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1955
Tisočkratlepa, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1956
Majhno kot mezinec, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1957
Muca Copatarica, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1957
Kje so stezice?, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1960
Zato, ker je na nebu oblak, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1963
Hišica iz kock, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1964
Kozliček Goliček, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1964
Bomo šli s sanmi po snegu in spustili se po bregu, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1965
Vozimo, vozimo vlak, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1965
Čebelice, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1966
Klobuček, petelin in roža, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1968
Pravljice žive v velikem starem mestu, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1969
Stara hiša št. 3, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1973
Lalala, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1975
Modri zajec, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1975
Nina v čudežni deželi, Borec, Ljubljana, 1985
Telefon, Borec, Ljubljana, 1987
Amalija in Amalija, Mohorjeva založba, Ljubljana, 1998

Pravljice

Tacek, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1959
Za lahko noč, Mladinska knjiga, Ljubljana
Očala tete Bajavaje, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1969
Stolp iz voščilnic, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1977
Siva miš, ti loviš, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1983
Mož z dežnikom, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1989
Prisedite k moji mizici, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1990
Povestice Tik-Tak, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998

Poezija

Rišem dan, Obzorja, Maribor, 1966
Ko živim, Obzorja, Maribor, 1975

Proza

Breskve, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1959
Po šoli me počakaj, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1966
Reci sonce, reci luna, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1979
Fantek in punčka, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1996
S spleta: fotke naslovnice s seznama

Scenarij

Dve in dve je štiri, RTV Ljubljana, 1970
Rožni pogovori, RTV Ljubljana, 1971

Radijska igra

Za praznik, RTV Ljubljana, 1972
Ankine risbe, del 1, RTV Ljubljana, 1979

Ola Perce